herpy

ŻÓŁWIE LĄDOWE I WODNE

Żółw malajski

Cuora amboinensis

Cuora amboinensis to średniej wielkości, niemal całkowicie wodny żółw z ruchomym zawiasem plastronu, pochodzący z nizin Azji Południowo-Wschodniej. Pancerz osiąga około 20-25 cm, a zwierzę może dożyć ponad 30 lat. Gatunek wymaga dużego, filtrowanego zbiornika ze stosunkowo płytką wodą, ciepłego miejsca do wygrzewania, UVB i ciepła przez cały rok, ponieważ nigdy nie zapada w hibernację.

Rodzina: Geoemydidae Nazwa angielska: Southeast Asian Box Turtle Dawna nazwa: *Cistudo amboinensis; Cyclemys amboinensis*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**18-25 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**25-38 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Półwodny**
Środowisko	**Las deszczowy i mokradła**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**130 × 65 × 60 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**25-30 °C**
Miejsce wygrzewania	**30-35 °C**
Temperatura w nocy	**22-25 °C**
Wilgotność	**60-80%**
Woda	**Akwaterrarium** głębokość 15-25 cm
Temperatura wody	**25-28 °C**
UVB	**Niezbędne** Strefa Fergusona 2
Pokarm	**Owady, gotowa karma, rośliny, kręgowce i dżdżownice i ślimaki**
Utrzymanie	**Pojedynczo, w parach lub w grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**48-60 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**1-5 jaj**
Zniesienia w roku	**1-3**
Inkubacja	**70-100 dni** przy 26-30 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Zagrożony (EN)**

O gatunku

Cuora amboinensis to średniej wielkości żółw z plastronem wyposażonym w zawias, który można domknąć do karapaksu, chroniąc w ten sposób głowę, kończyny i ogon. Mimo zawiasowego pancerza gatunek nie jest żółwiem lądowym: jest półwodny i większość życia spędza w wodzie. Wszystkie wymiary w tekście oznaczają długość pancerza (karapaksu).

Karapaks jest ciemnooliwkowobrązowy do czarnego, bez rysunku, jaki ma wiele pokrewnych gatunków. Głowa jest ciemnooliwkowa, z trzema żółtymi paskami po każdej stronie, a plastron jest żółty do jasnobrązowego, z dużą ciemną plamą na każdej tarczy. Typowe dorosłe osobniki mają 20-25 cm, a pojedyncze duże okazy osiągają 30 cm. Samice są nieco większe

od samców. Młode mają płaski karapaks z trzema podłużnymi grzebieniami (kilami), które z wiekiem się wygładzają, a pancerz staje się bardziej wysklepiony. Stopień wysklepienia lub spłaszczenia pancerza zależy od formy geograficznej.

Taksonomia jest w trakcie rewizji: gatunek dzieli się na kilka podgatunków, różniących się kształtem pancerza, ale wymagania hodowlane są dla wszystkich takie same.

Gatunek jest płochliwy i spokojny i nie nadaje się do brania na ręce. Długość życia wynosi zwykle 25-30 lat, a znane są osobniki 38-letnie. Gatunek jest zagrożony w naturze (IUCN: EN), ponieważ odławia się ogromne ilości na pożywienie, do medycyny i do handlu, a zwierzęta z odłowu są często osłabione stresem, pasożytami i odwodnieniem. Osobniki z hodowli są znacznie lepszym wyborem.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Występowanie i środowisko

Cuora amboinensis występuje w Azji Południowo-Wschodniej. Na kontynencie spotyka się go od północno-wschodnich Indii i Bangladeszu przez Mjanmę i Tajlandię po Laos, Kambodżę, Wietnam i Malezję, a także na wyspach Indonezji i Filipin. Nazwa nawiązuje do Ambonu w Indonezji, skąd pochodzi pierwszy opisany osobnik.

Formy o płaskim pancerzu żyją na wschodzie Indonezji i na Filipinach, a formy o bardziej wysklepionym pancerzu na Sumatrze, Jawie i na kontynencie. Granice między formami nie są wyjaśnione, a mapa przyjmuje szerokie ujęcie gatunku.

> **Naturalny zasięg:** Indie, Bangladesz, Mjanma (Birma), Tajlandia, Laos, Kambodża, Wietnam, Malezja, Singapur, Indonezja i Filipiny.

ŚRODOWISKO

Cuora amboinensis żyje na nizinach, od poziomu morza do około 500 m, w stojących lub wolno płynących wodach słodkich o miękkim dnie: stawach, mokradłach, bagnach, polach ryżowych, kanałach nawadniających i rowach melioracyjnych. Gatunek występuje zarówno w nienaruszonej przyrodzie, jak i w krajobrazie rolniczym.

Klimat jest tropikalny, ciepły przez cały rok, a gatunek nie występuje tam, gdzie temperatura spada poniżej około 21 °C. Zwierzęta przebywają głównie w wodzie, ale wychodzą na ląd, by żerować, wygrzewać się i składać jaja, a nocą częściej przebywają na lądzie. Młode są bardziej wodne niż dorosłe. Gatunek nie odbywa wędrówek, ale pojedyncze osobniki mogą w ciągu życia pokonywać duże odległości. W naturze zjada na lądzie rośliny, owoce, nasiona, grzyby i dżdżownice, a w wodzie rośliny, owady i mięczaki.

Hodowla

TERRARIUM

Trzymaj zwierzę w dużym akwarium lub zbiorniku, a nie w zwykłym terrarium. Zawiasowy pancerz sprawia, że gatunek przypomina żółwia lądowego, ale jest półwodny i musi mieć część wodną jak żółw wodny; szczególnie osobniki odwodnione cierpią, gdy trzyma się je na sucho. Zbiornik musi mieć długość co najmniej pięciokrotnie większą niż długość pancerza i szerokość równą połowie długości, a część lądowa wlicza się w powierzchnię dna. Wymiary podane w ramce, 130 × 65 × 60 cm, odpowiadają dorosłemu osobnikowi o długości do 25 cm i dają część wodną ok. 90 × 65 cm z 25 cm wody (około 150 litrów), część lądową 40 × 65 cm i 35 cm burty nad lustrem wody. Dodatkowe miejsce powinno zwiększać powierzchnię wody, a nie jej głębokość.

Gatunek jest słabym pływakiem. Woda musi być na tyle płytka, by zwierzę mogło stać na dnie i wysuwać głowę ponad powierzchnię podczas odpoczynku, a zawsze musi być strefa, w której głębokość wody wynosi co najwyżej tyle, ile długość pancerza. Młode poniżej 6 cm trzyma się w 5 cm wody w niskim zbiorniku o wymiarach ok. 60 × 40 cm, łatwym do czyszczenia, ze skośnym dnem, tak aby z jednej strony była sucha strefa. Od około 6 cm można je przenieść do akwarium o wymiarach ok. 75 × 30 cm z 20-25 cm wody.

Część lądowa to plaża lub półka z szorstką rampą, na tyle duża, by całe zwierzę mogło wyjść i się wygrzewać. Podłoże z zrębków cyprysowych na części lądowej utrzymuje wilgotność, a zwierzę chętnie w nim kopie. Unikaj żwiru, zwłaszcza białego i grochowego, który zwierzę połyka. Część wodną najłatwiej utrzymać w czystości bez podłoża. Żywe i sztuczne rośliny wodne dają poczucie bezpieczeństwa. Załóż pokrywę, bo gatunek się wspina.

Woda jest ciężka: 150 litrów waży 150 kg, więc ustaw zbiornik na podłodze, która go udźwignie. Samce są gwałtowne podczas godów, więc para lub grupa wymaga dużego zbiornika z wieloma kryjówkami i możliwością rozdzielenia zwierząt.

Od wielkości ok. 8 cm zwierzę można trzymać w stawie na zewnątrz, zabezpieczonym przed ucieczką, w najcieplejszej części lata. Staw trzeba zagłębić w ziemi, by uniknąć dużych wahań temperatury; powinien być mniej więcej w połowie wodny i w połowie lądowy oraz mieć przy brzegu kamienie na kilku wysokościach, aby zwierzę łatwo wchodziło i schodziło. Zwierzę musi wrócić do pomieszczenia, gdy tylko noce staną się chłodne.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

TEMPERATURA

Woda powinna mieć 25-28 °C przez cały rok. Używaj grzałki z osłoną i termostatem, a temperaturę mierz termometrem cyfrowym. Miejsce do wygrzewania powinno mieć 30-35 °C, mierzone termometrem na podczerwień kilka godzin po włączeniu lampy. Ogrzewaj lampą reflektorową lub halogenową nad częścią lądową. Powietrze nad wodą ma 25-30 °C. W nocy temperatura spada do 22-25 °C; temperatura nocna nie jest dokładniej udokumentowana, ale gatunek nie występuje na obszarach poniżej około 21 °C.

Gatunek nigdy nie może zimować. Jest tropikalny i aktywny przez cały rok, a okres chłodu mu szkodzi. Utrzymuj więc ciepło i światło przez całą zimę i przenieś zwierzę do domu, gdy tylko staw na zewnątrz zacznie się wychładzać. Pora sucha ani deszczowa nie są w hodowli potrzebne.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgocią dla żółwia jest sama woda, więc wilgotność względna powietrza nie jest decydująca i nie jest dla tego gatunku dokładniej udokumentowana; 60-80 % w pomieszczeniu jest odpowiednie. Wilgotna część lądowa z korą cyprysową pomaga zwierzętom utrzymać zdrowy pancerz.

Zwierzę oddaje kał do wody, więc woda szybko się brudzi. Regularnie podmieniaj część wody i usuwaj resztki pokarmu. Jeśli zwierzę zostało niedawno nabyte i jest odwodnione, musi od razu mieć dostęp do wody.

WODA I JAKOŚĆ WODY

Woda jest miejscem pobytu zwierzęcia, więc musi być czysta, ciepła i stosunkowo płytka. Dorosłe osobniki dobrze czują się w 15-25 cm wody z płytszymi strefami. Temperatura wynosi 25-28 °C.

Używaj wydajnego filtra, najlepiej zewnętrznego filtra kubełkowego, dobranego do większej objętości niż ilość wody w zbiorniku. W bardzo płytkiej wodzie dla młodych filtracja nie zawsze jest praktyczna i wtedy zastępuje się ją częstymi podmianami wody. Płucz wkład filtracyjny w wodzie ze zbiornika, a nie z kranu, by zachować pożyteczne bakterie. Cały sprzęt elektryczny przy wodzie podłącz przez wyłącznik różnicowoprądowy. Karm w osobnym pojemniku, by główny zbiornik pozostał czysty.

OŚWIETLENIE I UVB

UVB jest niezbędne, by zwierzę mogło wytwarzać witaminę D3 i przyswajać wapń. Strefa Fergusona nie jest dla tego gatunku udokumentowana; strefa 2 to szacunek oparty na tym, że gatunek żyje w osłoniętych wodach i wygrzewa się, ale nie tak intensywnie jak żółwie wodne z otwartych akwenów. Używaj wysokiej jakości świetlówki UVB nad miejscem do wygrzewania, bez szkła ani plastiku pomiędzy, mierz indeks UV miernikiem i regularnie wymieniaj świetlówkę, bo jej moc spada.

Miejsce do wygrzewania musi otrzymywać zarówno światło, jak i ciepło z lamp umieszczonych nad nim. Światło powinno być włączone 11-13 godzin na dobę. Zapewnij zwierzęciu możliwość schronienia się w cieniu lub w kryjówce pod roślinami wodnymi.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

C. amboinensis jest wszystkożerny, u dorosłych z przewagą roślin. W naturze zjada na lądzie rośliny, owoce, nasiona, grzyby i dżdżownice, a w wodzie rośliny, owady i mięczaki. Młode są wyraźnie mięsożerne i jedzą owady, dżdżownice i ryby, ale także trochę zieleniny; z wiekiem dieta staje się bardziej roślinna.

Dorosłe osobniki karmi się co 2-3 dni, młode codziennie małymi porcjami, bo przekarmianie powoduje deformacje wzrostowe. Podawaj pokarm w wodzie; tam gatunek je najchętniej. Dieta dorosłych to urozmaicone zielone liście i rośliny wodne, dżdżownice, ślimaki, owady, całe małe ryby i pływający granulat dobrej jakości.

Suplementy: wapń posypuje się na pokarm, a mątwa w zbiorniku ściera dziób i dostarcza wapnia. Zawsze usuwaj twardą spodnią warstwę mątwy. Mrożone ryby tracą witaminę E i tiaminę, więc podawaj suplement witaminowy, jeśli ryby są stałym elementem diety. Wapń z D3 jest potrzebny tylko wtedy, gdy zwierzę nie dostaje UVB.

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

C. amboinensis jest płochliwy i spokojny i nie nadaje się do brania na ręce. Przestraszony chowa się w pancerzu i zamyka plastron. Podnoś go, chwytając pancerz obiema rękami, a potem umyj ręce.

Trzymanie pojedynczo jest najbezpieczniejsze. Samce są gwałtowne podczas godów i mogą kaleczyć szyję samicy, powodując poważne rany, jeśli zwierzęta nie zostaną rozdzielone. Para potrzebuje dużego zbiornika, wielu kryjówek i możliwości rozdzielenia.

Zwierzę jest najbardziej aktywne w dzień, w wodzie i na miejscu do wygrzewania. Osobnik, który ciągle się chowa lub nie je, jest albo zestresowany, albo chory.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samiec ma lekko wklęsły plastron, dłuższy i grubszy ogon oraz większe pazury; samica ma krótki, gruby ogon i krótsze pazury. Różnice są niewielkie i widać je dopiero po osiągnięciu dojrzałości płciowej, w wieku 4-5 lat. Samice są nieco większe od samców.

GODY I KOPULACJA

Kopulacja odbywa się w wodzie, a gatunek może rozmnażać się przez cały rok, gdy temperatura jest stale wysoka. Samce są gwałtowne: podczas zalotów gryzą samicę w szyję, a bez rozdzielenia może to prowadzić do poważnych ran szyi i mięśni. Dlatego trzymaj parę tylko w dużym zbiorniku z wieloma kryjówkami i możliwością rozdzielenia zwierząt.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa 1-5 jaj w zniesieniu, zwykle 2, i kilka zniesień w roku, zwykle 3. Jaja są wydłużone, kruche i twardoskorupowe. Samica kopie gniazdo tylnymi nogami w wilgotnej, dobrze przepuszczalnej ziemi, dlatego musi mieć duże miejsce do składania jaj w części lądowej, także wtedy, gdy jest trzymana bez samca.

INKUBACJA

Wyklucie następuje po 70-100 dniach, najczęściej po około 76 dniach. Temperatura inkubacji nie jest dla tego gatunku udokumentowana; 26-30 °C to szacunek zapożyczony od pokrewnych żółwi wodnych. Jaja są delikatne i nie wolno ich obracać przy przenoszeniu do inkubatora.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode są niemal całkowicie wodne i od wyklucia radzą sobie same; rodzice nie opiekują się ani jajami, ani młodymi. Trzyma się je w bardzo płytkiej wodzie (5 cm) z suchą strefą i karmi codziennie małymi porcjami. Są wyraźnie mięsożerne, a dżdżownice są dobrym pokarmem. Przekarmianie powoduje deformacje pancerza.

Zdrowie i częste błędy

Osobniki z hodowli są odporne, ale zwierzęta z odłowu często trafiają z poważnymi problemami. Najczęstsze to: - Biegunka spowodowana zakażeniem amebami. - Posocznica po urazach i jako choroba wtórna przy amebozie. - Zgnilizna pancerza (SCUD). - Wygłodzenie i odwodnienie u świeżo odłowionych zwierząt. - Niedobór wapnia oraz choroby kości i pancerza przy zbyt małej ilości UVB lub wapnia.

Zanieś świeżą próbkę kału do weterynarza, gdy tylko nabędziesz zwierzę. Zwierzęta, które nie jedzą, trzeba szybko zbadać. Zawsze utrzymuj zwierzę w cieple: gatunek nie znosi zimna.

Wszystkie gady mogą być bezobjawowymi nosicielami *Salmonella* i zarażać ludzi. Myj ręce przed i po kontakcie ze zwierzęciem, wodą i sprzętem i nie pozwalaj dzieciom poniżej 5 lat brać zwierzęcia do rąk. Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę chudnie, nie je, oddycha z otwartym pyskiem lub wydaje się apatyczne.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.